

гениальности.

Социокультурная детерминанта основывается на твердом убеждении, что гения порождает общество, начиная с процесса социализации. Культура, социум, присутствие в социальных и культурных группах, решающим образом влияющих на ценностные ориентации, – все это обуславливает развитие гениальной личности.

Языковая основа также играет ключевую роль, формируя языковую картину мира, воздействуя на межъязыковую, межкультурную и межличностную коммуникации. Речевые взаимодействия дают возможность прогресса одаренности, приобретения коммуникативных навыков. Вот почему важно исследование дискурсивных практик гениальности.

Этот вопрос имеет большое значение для украинского общества, учитывая специфику языковых отношений в нем. Общество непосредственно участвует в формировании личности, оказывая образовательные услуги. Но доступ к участию в образовательном процессе варьируется в зависимости от языка обучения. Целью участия обучаемого в образовательном процессе, помимо всего прочего, является развитие интеллекта и мышления, то есть обогащение и усложнение характеристик интеллекта, расширение индивидуальных когнитивных структур и развитие навыков мышления. Естественно, что те, кто получает образовательную услугу на неродном языке или на языке, не присутствующем у них в общении, находятся в неравных условиях.

Поэтому необходимо изучение дискурсивной языковой личности. Под *дискурсивной языковой личностью* я рассматриваю такую языковую личность, специфические индивидуальные, социокультурные характеристики, коммуникативные компетенции и ценностные ориентации которой проявляются в дискурсивной деятельности в рамках дискурса определенного типа.

Мне представляется, что гениальность как личностное и личное качество может закрепиться только в развитой дискурсивной языковой личности, обладающей большим лексическим и семантическим запасом.

Гениальность как социально-философский феномен является мерой индивидуальной аномалии, мерой отклонения. Но, одновременно это мера сверхнормальных превосходных индивидуальных способностей, развитых обществом и основывающихся на социокультурных и языковых образах личности.

Социально-философское понимание гениальности должно выделяться комплексным подходом, предполагающим анализ гениальности не в рамках отдельной личности, а в контексте явления, феномена, занимающего важное место в обществе и служащее одним из критериев прогресса общества.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Галактический колледж [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.galactic.org.ua/clovo/p-g7.htm>
2. Философский энциклопедический словарь / [Гл. редакция: Л.Ф.Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов]. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.
3. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / Фуко М. – СПб.: А-cad, 1994. – 408 с.
4. Сорокин П. А. Социальная и культурная динамика / Сорокин П. А. – М.: Астрель, 2006. – 1176 с.

Вербецька О. Д. – кандидат історичних наук, кафедра філософії, історії та політології Одеського національного економічного університету.

ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Наприкінці ХХ ст. світ зазнав якісно нових змін, які певною мірою трансформували соціальну, політичну, економічну та державно управлінські системи світу, в результаті чого процеси глобалізації стали визначальними для долі сучасного людства. Проте цим процесам, безумовно, передувала низка історичних та соціально-економічних передумов та факторів. У сучасних наукових розвідках дослідження передумов виникнення процесів глобалізації має принципові відмінності, так, зокрема,

переважна більшість учених вважає, що процеси глобалізації об'єктивно виникають наприкінці ХХ ст. і характеризуються концептуальною новизною і жодною мірою не схожі на ситуацію, яка мала місце на межі ХІХ-ХХ ст. Інші вчені вважають, що це лише одна із форм історичного розвитку, первинне виникнення якої до ХVІ ст. або ХІХ ст. У результаті цього формуються теоретико-методологічні підходи, які впираються в чітке розмежування передумов, достеменність періоду виникнення цих процесів, а також і сфер їх розгортання.

На думку деяких учених, однією з передумов виникнення сучасних процесів глобалізації є початок зародження так званих глобальних форм співіснування людства, які належать до витоків зародження людства, де вже тоді основна роль належала силовим формам “спілкування” між різними племенами та народами. У межах такого підходу розробляє свою концепцію російський учений Ю. В. Яковець, який підтверджує, що процеси глобалізації є зовсім не новими і виникають не сьогодні, “хоча й тисячоліття потому локальні культури та цивілізації виникали і розвивалися, здавалося б, ізольовано, чисельні нитки культурних, торговельно-економічних зв'язків між ними століття за століттям змінювались і примножувались, охоплюючи населену частину земної кулі від півночі до екватора. Це дає всі підстави говорити про історичний процес розвитку людства в цілому, зміну світових цивілізацій” [1, с. 12].

У ХХ ст. закономірно вважалося, що сучасна модель глобалізації є найвищою стадією розвитку процесу інтернаціоналізації (транснаціоналізації) різних аспектів суспільного життя: економічних, політичних, культурних, конфесійних і т.ін. На цій новій стадії, яка набула очевидності і стала предметом пильної уваги дослідників десь на межі 60-70 років, процеси інтернаціоналізації суспільного життя поступово охопили все світове співтовариство, досягаючи планетарних масштабів. З точки зору Ю.Шішкова, сучасна модель глобалізації не просто черговий спалах попередніх тенденцій, які посилюють “взаємощеплення” національних держав, і не просто досягнення світовою економікою та політикою глобальних масштабів, коли вони охоплюють усю ойкумену. “Все це лише якісні параметри давно розпочатого процесу інтернаціоналізації господарського життя. При цьому глибинна сутність глобалізації полягає в тому, що при значній схожості з попередніми періодами своєї історії світова економіка та політика переходять в якісно новий стан” [2, с. 3]. На думку С.Чугрова, “інтернаціоналізація та глобалізація перебувають в одному канатному полі, і це дозволяє більш точно оцінити нинішні координати посткомуністичних країн у світовому розвитку”. Відповідно до цього “інтернаціоналізація являє собою поступове взаємопроникнення технологічних та культурних стандартів, що не зачіпає державний суверенітет національні кордони перетворюються на напівпрозорі перегородки” [3, с. 20].

Відомий російський дослідник А. Левашов, аналізуючи сутність неоліберальної глобалізації, розглядає її як “специфічний варіант інтернаціоналізації господарського, політичного та культурного життя людства, зорієнтований на форсовану економічну інтеграцію в глобальних масштабах з максимальним використанням науково-технічних досягнень і вільних ринкових механізмів та ігноруванням національних утворень, багатьох соціальних, культурно-цивілізаційних та природно-екологічних імперативів” [4, с. 24]. Більшість сучасних дослідників переважною мірою вказують не на стадійність у співвідношенні глобалізації та інтернаціоналізації, а на якісну відмінність у розвитку держав, які обирають одну із таких форм. Підтвердженням цього слугує точка зору, висловлена А. Федотовим, який стверджує, що “глобалізація є конкурентом інтернаціоналізації, скоріше за все її антитеза, ніж логічне продовження розвитку сучасного світу”. Більше того, дослідник наполягає на тому, що “будь-який процес інтернаціоналізації з необхідністю приводить до посилення взаємозалежності різних держав, а тому є однією із форм прояву глобалізаційного процесу” [5, с. 15].

Таким чином, аналіз сучасних наукових дослідження дозволяє нам виділити три основних етапи глобалізації: *Перший етап* - друга половина ХХ ст. 1945-1975 рр. Друга світова війна фактично є першою глобальною війною, в яку були втягнені всі континенти. Після її закінчення була створена глобальна міжнародна організація – ООН, відбулась трансформація колоніальної системи, в результаті цього виник комплекс соціально-економічних проблем розвитку незалежних держав, розгорнулись процеси науково-технічної революції. Приблизно це ж саме висловив на початку 40-х років В.Вернадський, спрогнозувавши таким чином появу ноосфери як сфери розуму, появу принципово нового фактора, який впливає на розвиток людської цивілізації. *Другий етап* - 1970-90-ті роки. Відбувається перехід процесів глобалізації у формально визначений світовим співтовариством етап, коли “зненацька” людство стикнулося з комплексом глобальних проблем, спроби їх вирішення, зокрема у сфері міжнародної безпеки, допомоги країнам, економічного та гуманітарного співробітництва. *Третій етап* - кінець 90-х років ХХ ст. - початок ХХІ ст. Тут закономірно виділяють

ряд тенденцій, а саме: а) досягнення НТР у сфері інформатики та зв'язку, бурхливий розвиток міжнародних контактів (Інтернет) привело до виникнення глобального світового співтовариства, що створило умовності національних кордонів, збереження закритих, авторитарних суспільств, обмеження передачі знань, інформації, вільне пересування людей - стає практично неможливим, що спричиняє загрозу національній ідентичності, а відповідно й національній безпеці; б) зростання впливу США (політичного, економічного, фінансового, інформаційного, технологічного), який використовується виключно в інтересах США. Позиція США у вирішенні глобальних проблем сучасності стала вирішальною; в) поширення загроз розвитку та існуванню націй та держав, обумовлених процесами глобалізації. У цілому в ряді країн світу з'явилась стурбованість правлячих еліт щодо процесів глобалізації, в результаті чого виокремились певні соціальні групи, науково-політичні та соціально-економічні течії антиглобалістів, які мали на меті протистояти таким процесам. Фактично відбулась суттєва переоцінка цінностей, закладених процесами глобалізації, що фактично спричинило її негативне сприйняття; г) фінансова криза 1997-1999 рр., що тим самим підтвердила негативні наслідки впливу процесів глобалізації шляхом безпосереднього перенесення негативних явищ з однієї країни світу в іншу, а подекуди із одного регіону світу в другий. Це поставило під сумнів можливість глобалізації справляти позитивний вплив на розвиток сучасного світу. На нашу думку, доцільно було б виділити *четвертий етап* глобалізації, який можна віднести в часовому інтервалі після 11 вересня 2001 р. - дня, відколи кардинально помінялась стратегія геополітичного розвитку світу, внаслідок чого з'явилися нові глобальні виклики - глобальний тероризм та глобальна міграція.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Яковец Ю.В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций. – М.: ЗАО "Изд-во "Экономика"", 2003. – 441 с.
2. Шишков Ю. Россия в глобализируемой системе международных хозяйственных связей / Ю. В. Шишков // Российский экономический журнал. – 1998. – № 9 – 10.
3. Бугров С. Непризнанные государства: возможности и вызовы XXI века // Мировая экономика и международные отношения. - 2006. - № 12. - С. 64-81.
4. Левашов А. Глобализация мира: миф или реальность? // Вестник МГУ.- Серия 18. – Социология и политология. – 2001. -№ 1. -С. 16-28.
5. Федотов А. Глобалистика – наука XXI века // Alma Mater. – 2000. – № 3. – С. 17-19.

Вишневский М. И. – первый проректор Могилевского государственного университета имени А. А. Кулешова, доктор философских наук, профессор, заслуженный работник образования Республики Беларусь, г. Минск.

КУЛЬТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ФИЛОСОФСКИЙ СИНТЕЗ

Философское мировоззренческое мышление, при всем многообразии его конкретных форм, вообще характеризуется единством двух разнородных и вместе с тем взаимосвязанных черт, тенденций. Одна из них отмечена устремленностью к достижению максимальной последовательности, систематичности, внутренней цельности и полноты мировоззренческого содержания разрабатываемых учений. Другая состоит в неустрашимой и всепроникающей проблемности, прорывающей рамки любой понятийно-логической системы и обнаруживающей относительность любой четко определенной (ограниченной) философской позиции. Эти две противоположные стороны теоретического мировоззренческого мышления дополняют друг друга в процессе исторического развертывания философской рефлексии над человеческим бытием и над основаниями культуры.

Философское мышление по своей сути диалогично. Вопрос, на который мыслитель ищет ответ, имеет обычно значительную предысторию; он вызревал в процессе реальной человеческой жизнедеятельности, и философ лишь более отчетливо, чем другие люди, формулирует его и устанавливает его связь со всей совокупностью основополагающих теоретико-мировоззренческих проблем. Излагая свои воззрения, философ вступает в содержательную дискуссию в предшественниками и современниками, стремясь уточнить или прояснить нечто важное, которое оказалось упущенным ими. У этой дискуссии, кроме прямых ее участников, оказывается и немало